

Kamil ORŁOWSKI¹**Pod merytoryczną opieką mjr. mgr. Marcina Bielewicza**

SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA IZRAEL

***Abstrakt:** Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie wybranych przesłanek powstania systemu bezpieczeństwa państwa Izrael, z naciskiem na uwarunkowania historyczno-kulturowe oraz geopolityczne. Ponadto, autor artykułu chciałby uwzględnić obecną strukturę i ogólne przygotowanie systemu bezpieczeństwa Izraela.*

***Słowa klucze:** Izrael, system bezpieczeństwa Izraela, alija*

WSTĘP

Nieustannie pojawiające się zagrożenia, dynamiczny rozwój sytuacji na świecie, chęć poprawy poziomu życia obywateli i wiele innych czynników wpływa na to, że państwa dążą do zapewnienia jak najwyższego poziomu bezpieczeństwa. W Izraelu zaowocowało to złożonym systemem bezpieczeństwa. Autor artykułu postara się przedstawić czynniki, które miały znaczący wpływ na kształtowanie się tego systemu oraz jego strukturę.

Jednakże mnogość zagrożeń zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych oraz skomplikowana sytuacja międzynarodowa powoduje, że przed Izraelem stoi nie lada wyzwanie. W związku z tym nasuwa się pytanie, czy system bezpieczeństwa Izraela jest wystarczająco przygotowany? Autor artykułu postara się odpowiedzieć na te pytanie w dalszej części pracy.

1. UWARUNKOWANIA HISTORYCZNO-KULTUROWE

Pierwszych podwalin do stworzenia systemu bezpieczeństwa Izraela należy doszukiwać się już w początkach ruchu syjonistycznego. Właśnie wtedy pojawiły się przesłanki warunkujące charakter państwa żydowskiego. Równie ważnymi czynnikami były napływ ludności z całego świata oraz liczne zmagania zbrojne. Autor artykułu postara się przybliżyć najważniejsze motywy historyczno-kulturowe warunkujące oblicze systemu bezpieczeństwa Izraela.

Początek istnienia państwa Izrael datuje się na rok 1948, kiedy to Wielka Brytania (14 maja 1948) zakończyła swój mandat w Palestynie². W tym dniu starania społeczeństwa żydowskiego w związku z ruchem syjonistycznym³ zakończyły się sukcesem i Żydowska Rada Narodowa w Tel Awiwie ogłosiła powstanie państwa Izrael w wyniku podzielenia Palestyny na państwo żydowskie i arabskie. Jednakże, aby właściwie poznać istotę zagadnienia, należy odwołać się do wcześniejszych wydarzeń. Odwiecznym zamiarem Żydów rozproszonych po całym świecie był powrót do Ziemi

¹ Kamil ORŁOWSKI - Student II roku stacjonarnych studiów I stopnia kierunku Bezpieczeństwo Narodowe.

² C. Kącki, *Izrael Informator*, Warszawa 1999, s. 11.

³ Ruch polityczny mający na celu utworzenie państwa żydowskiego w Palestynie oraz zahamowanie procesów asymilacyjnych mniejszości żydowskiej.

Świętej, co ściśle wiązało się z religią wyznawaną przez większość przedstawicieli tego społeczeństwa. Przez wieki Żydzi żyjący w diasporze⁴ byli represjonowani, prześladowani, a nawet wypędzani głównie przez katolików⁵. Miało to znaczący wpływ na przesiedlenia Żydów na tereny takich miast jak: Jerozolima, Hebrona, Tyberad, czy też Safed, które znajdowały się na terenie byłej Palestyny. Należy jednak zwrócić uwagę na pewien przełom, po którym społeczeństwo żydowskie zaczęło przybywać liczniej przybywać. Za pierwszą fazę imigracji do Syjonu i ziemi żydowskiej można uznać drugą połowę wieku XIX, gdy pojawiła się pierwsza żydowska kolonia⁶. Zapoczątkowało to fale emigracyjne - alije⁷. Pierwszym poważnym powodem powrotów był pogrom Żydów w Rosji⁸. Podczas pierwszej fali w 1896 roku powstała idea utworzenia państwa żydowskiego na obszarze Palestyny. Twórcą tego nurtu był Theodor Herzl⁹, który w swojej książce „Państwo Żydowskie”¹⁰ przedstawił wizję powstania państwa skupiającego Żydów. Rok po tym wydarzeniu został otwarty I Kongres Syjonistyczny, podczas którego utworzono Światową Organizację Syjonistyczną. Miała ona na celu zwrócenie uwagi państw zachodnich na problem Bliskiego Wschodu. Kolejne emigracje pojawiły się w latach: 1904-1914, 1919-1923, 1924-1931 oraz ostatnia – 1932-1948. Piąta alija była spowodowana gwałtownym wzrostem nazizmu oraz dojściem Adolfa Hitlera do władzy w III Rzeszy. Przyczyniło się to do największej migracji liczącej około 250 tysięcy Żydów, którzy przybyli do Palestyny. Wywołało to niezadowolenie strony arabskiej¹¹. To z kolei wiązało się z wydaniem tzw. „Białej Księgi”¹² przez Brytyjczyków. Zawarto w niej postanowienia dotyczące ograniczeń co do imigracji żydowskich. Pomimo licznych ograniczeń prawnych oraz ciągłych starć żydowsko-arabskich, ludność z różnych części globu nadal przybywała na teren wschodniego brzegu Morza Śródziemnego. Po pięciu falach imigracyjnych populacja Żydów w Palestynie znacząco wzrosła. W chwili utworzenia państwa Izrael ich liczba wynosiła już 600-650 tysięcy¹³. Stanowiło to około 40% liczby ludności tego państwa. Napływ społeczeństwa żydowskiego z całego świata doprowadził do wymieszania kultury, religii oraz tradycji. Dzięki temu procesowi powstała dość złożona struktura społeczna o niejednolitej mentalności. Co już stanowi fundament do rozbieżnego poglądu na temat priorytetów w kwestii bezpieczeństwa państwa.

⁴ Diaspora – rozproszenie grup narodowych lub religijnych z dala od ojczyzny.

⁵ Rok 1942 – wygnanie Żydów z katolickiej Hiszpanii, spowodował wzrost liczebności Żydów w Palestynie.

⁶ Kolonia Petach-Tikwa (okolice Jaffy) założona w 1878 roku.

⁷ *Alija* – żydowska imigracja do Palestyny, określana przez Żydów jako „powrót do ojczyzny swoich ojców”; po 1948 – imigracja do państwa Izrael.

⁸ W Rosji w latach 1881-1917 nastąpił ogromny wzrost antysemityzmu. Główną przyczyną wzmaganą się napaści na Żydów było zabójstwo cara Aleksandra II.

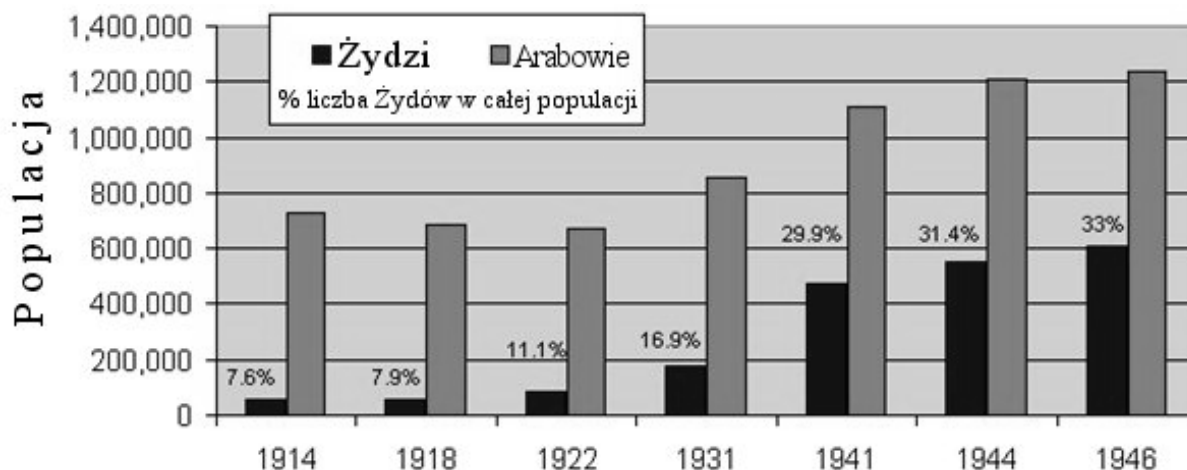
⁹ Theodor Herzl – austriacki dziennikarz pochodzenia żydowskiego, twórca oraz główny ideolog syjonizmu.

¹⁰ T. Herzl, *The Jewish State*, 1896.

¹¹ Napięcie w Palestynie doprowadziło do rewolty ze strony arabskiej w 1936 roku. Doprowadziło to do kolejnego pogłębienia izolacji Żydów od Arabów.

¹² Naciski strony arabskiej skutkowało wydaniem przez stronę Wielkiej Brytanii tzw. „Białych Ksiąg”. W 1939 roku została opublikowana już trzecia „Biała Księga”. Zablokowała ona dostęp do Palestyny żydowskim uchodźcom z ogarniętej wojną Europą.

¹³ E. Rudnik, *Państwo Izrael. Analiza politologiczno-prawna.*, Warszawa 2006, s. 16.

Rys. 1. Procentowe przedstawienie liczby ludności na terenie Palestyny w latach 1914-1946
Opracowanie własne na podstawie: www.israelipalestinian.procon.org

Oficjalna proklamacja niepodległości państwa Izrael dopiero rozpoczęła walkę o byt tamtejszego, zróżnicowanego społeczeństwa. Arabowie określają to wydarzenie mianem „wielkiej katastrofy”¹⁴, a było ono powiązane z opuszczeniem przez Arabów swoich miejsc zamieszkania w nowopowstałym państwie. Niepodległe państwa arabskie takie jak: Egipt, Liban, Syria, Irak, była Transjordania¹⁵, Arabia Saudyjska oraz Jemen praktycznie bezpośrednio po ogłoszeniu niepodległości Izraela wypowiedziały mu wojnę, określaną również jako „wojna o niepodległość”¹⁶. Do ataku przystąpiło jedynie pięć państw¹⁷. Wojna zakończyła się rozejmem podpisanym w 1949. Zwycięsko z konfliktu wyszedł Izrael, który powiększył swoje terytorium o ponad połowę powierzchni przewidzianej dla palestyńskiego państwa arabskiego¹⁸. Długotrwały konflikt z państwami sąsiednimi zainicjował ukierunkowanie systemu bezpieczeństwa Izraela na przeciwdziałanie zagrożeniom zewnętrznym o charakterze typowo militarnym. Strategia bezpieczeństwa była oparta na pięciu celach:

- zapewnienie jakościowej przewagi w konwencjonalnych środkach bojowych,
- stworzenie potencjału BMR¹⁹ w celu odstraszenia;
- utrzymanie specjalnych stosunków z supermocarstwami, takimi jak USA i Francja;
- dążenie do nieustannej przewagi technologicznej i gospodarczej;
- stworzenie dobrych relacji z narodem żydowskim żyjącym w diasporze²⁰.

Izrael, od dnia uzyskania niepodległości, dążył do zrealizowania jednego z najważniejszych celów - zwiększenia liczby obywateli. Nie było to trudne po II wojnie światowej, kiedy to Żydzi ocaleni z Holocaustu uciekali do swojej nowej ojczyzny. Do tego dochodziła jeszcze fala ludności żydowskiej ewakuującej się

¹⁴ *Strefa śmierci*, „Gazeta Wyborcza”, 15 maja 1998r.

¹⁵ Obecnie Jordania.

¹⁶ C. Kącki, *op. cit.*, s. 11.

¹⁷ Arabia Saudyjska i Jemen ograniczyli się jedynie do wypowiedzenia wojny, lecz nie podjęli działań ofensywnych.

¹⁸ C. Kącki, *op. cit.*, s.12.

¹⁹ BMR – Broń Masowego Rażenia.

²⁰ b.a, *The Activities of the Security Policy Division*,

<http://www.nsc.gov.il/NSCWeb/TemplatesEnglish/SecurityPolicyActivitiesEN.aspx>, dostęp z dnia 12.12.2011.

z państw arabskich z powodu prześladowań. Efektem tych migracji było zwiększenie liczby obywateli Izraela ponad dwukrotnie w pierwszych dziesięciu latach istnienia państwa. Można stwierdzić, że był to pewnego rodzaju wyścig demograficzny z Palestyńczykami. Z jednej strony wzmacniało to Izrael pod względem liczby ludności, co stanowiło pewien przejaw siły. Lecz z drugiej pojawiały się problemy natury gospodarczej i finansowej. Kłopotem było zapewnienie podstawowych warunków egzystencji, znalezienie mieszkań i środków niezbędnych do życia. Było to ogromne wyzwanie dla tak młodego państwa.

Druga połowa XX wieku przyniosła Izraelowi kolejne wojny. Zaczynając od „wojny sueskiej” w 1956 roku, przez „wojnę sześciodniową” (1967), „wojnę na wyczerpanie” (1969-1970), aż po piątą wojnę izraelsko-arabską zwaną Yom Kippur (1973-1974) oraz inne ciężkie starcia. Izraelski system bezpieczeństwa bazował na dwóch podstawowych zasadach, określanych jako: „służba” oraz „trójkąt bezpieczeństwa”. Pierwsza z nich obejmowała zasady związane z obowiązkową służbą wojskową oraz rezerwą. Natomiast druga dotyczyła trzech priorytetów w działaniach zbrojnych: odstraszania, wczesnego ostrzegania oraz natychmiastowej decyzji. Ściśle określone elementy, pomimo swej prostoty, przyniosły oczekiwane efekty. Izrael zajął kolejne obszary, zwiększając terytorium państwa. Jednakże napływ żydowskich imigrantów osłabił ze względu na trudną sytuację gospodarczą w ówczesnych latach oraz wciąż ponawiające się wojny. Początek lat dziewięćdziesiątych XX wieku przyniósł kolejne ważne wydarzenie dla państwa Izrael. Pojawiła się *Alija Russit* (rosyjska alija), gdzie masowe przesiedlenia Żydów z byłego Związku Radzieckiego miały znaczący wpływ na dzisiejszą strukturę społeczną oraz kształt systemu politycznego Izraela. Ogrom napływającej ludności rosyjskiej spowodował zwiększenie się populacji społeczeństwa żydowskiego blisko pięciokrotnie w ciągu około 15 lat. Jednakże ludność, która przybyła w tym czasie, nie zawsze była uznawana przez ortodoksyjnych obywateli za prawdziwych Żydów. Często były to osoby bez żydowskich korzeni lub z małżeństw mieszanych. Z jednej strony, tak duża fala imigracji przyniosła liczne problemy, głównie na tle przestępczym i ekonomicznym. Patrząc na to z drugiej strony, można doszukać się pozytywnych aspektów. Nowoprzybyłymi nierzadko byli wykształceni ludzie, którzy wnieśli duży wkład w rozwój technologiczny oraz polityczny Izraela.

Izrael, pomimo że jest państwem młodym, to i tak mocno doświadczonym. Głównie przejawia się to poprzez wprawę w działaniach zbrojnych, nie tylko w kwestiach defensywnych, ale i ofensywnych. Można więc pokusić się o stwierdzenie, że państwo zostało zahartowane w boju. Równocześnie z działaniami typowo militarnymi Izrael kierował również polityką zagraniczną, zawierając układy i porozumienia międzynarodowe²¹. Historia pokazała jak trudną drogę musieli przebyć Izraelczycy, aby sprostać wszelkim zagrożeniom. Wszystkie przemiany i procesy, które przechodził Izrael nie byłyby możliwe, gdyby nie społeczeństwo. Ludność zamieszkująca to państwo tworzy swoistą mieszankę kulturową z główną linią podziału przechodzącą pomiędzy Żydami a Arabami. Stanowi to kolejne utrudnienie, ze względu na konieczność radzenia sobie z już zawikłanymi problemami polityki zagranicznej, ale i z trudnościami wielokulturowego społeczeństwa wewnątrz państwa.

2. UWARUNKOWANIA GEOPOLITYCZNE

Fundamentalnym czynnikiem kształtującym specyfikację systemu bezpieczeństwa jest element geopolityczny. Niepowtarzalna sytuacja Izraela stwarza liczne wyzwania i

²¹ b.a., *Selected Reference Documents*, <http://www.mfa.gov.il/mfa/peace%20process/reference%20documents/>, dostęp z dnia 12.12.2011.

problemy, z którymi państwo żydowskie musi się zmierzyć. Stanowi to podkład do tworzenia odpowiednich instytucji i elementów państwa, które muszą być wystarczającą siłą i środkiem do radzenia sobie z kwestami związanymi z czynnikami geograficznymi.

Izrael jako państwo demokratyczne, w którym funkcjonuje instytucja parlamentu²² leży w Azji Zachodniej i graniczny z Libanem, Syrią, Jordanią oraz Egiptem. Posiada dostęp do Morza Śródziemnego. Jego powierzchnia wynosi 20 770 km²²³. Izrael dzieli się na cztery regiony geograficzne: równinę przybrzeżną, rów Jordanu, wzgórza w centrum państwa oraz pustynię Negev. Różnica wzniesień wynosi ponad 1 600 m, co daje dość zróżnicowany teren na tak ograniczonym terytorium. Główną rzeką przecinającą państwo żydowskie jest Jordan.

Strategicznym surowcem Izraela jest woda. Jej największe źródła niefortunnie uplasowane są na Wzgórzach Golan. Skutkiem tego są problemy Izraela z suszami, zwłaszcza w miesiącach letnich, co powoduje, między innymi, zagrożenie pożarami. System bezpieczeństwa Izraela uwzględnia również takie zagrożenia, odpowiednio przygotowując się na problemy z dostarczaniem wody zarówno do użytku w gospodarstwach domowych, jak i w rolnictwie. Dokonuje tego poprzez konwencjonalne źródła wody oraz niekonwencjonalne metody jej pozyskiwania, np. odsalanie wody morskiej, efektywniejsze oczyszczanie ścieków²⁴.

Położenie geograficzne Izraela stanowi jeden z determinantów niechęci innych narodowości Bliskiego Wschodu wobec Żydów. Poprzez swoją odmienność religijną i kulturową nie spotyka się on ze zbyt przyjazną polityką tych państw. Rząd Izraela od początku swojego istnienia dążył zawarcia do pokoju z krajami sąsiednimi. Pomimo tego często państwo żydowski było określane mianem ciernia Bliskiego Wschodu²⁵.

Znaczącym powodem „ból” jest kwestia palestyńska²⁶. Doświadczenia z historii pokazały, że dotychczasowe starania, przede wszystkim militarne, są bezskuteczne. Liczne starcia oprócz strat w ludziach i zniszczeń materialnych nie przynosiły wielu pozytywnych rezultatów. Zaczęto upatrywać działania pokojowe jako jedyne właściwe rozwiązanie problemu palestyńskiego. W dniu dzisiejszym powstanie państwa palestyńskiego nie stanowiłoby poważnego zagrożenia egzystencji silnego Izraela. Jednakże problem nadal tkwi w mentalności społeczeństwa żydowskiego, które jest uprzedzone wobec Palestyńczyków²⁷. Naród Izraela powoli zaczyna rozumieć zmiany i stan obecnej sytuacji żydowsko-palestyńskiej. Choć droga do ostatecznego porozumienia jest wciąż długa, już należy się upatrywać widocznych zmian w podejściu rządu izraelskiego do kwestii palestyńskiej.

Obecnie, pomimo burzliwych wydarzeń z historii, proces pokojowy²⁸ przynosi zamierzone efekty. Państwa, takie jak Egipt i Jordania uświadomiły sobie rolę dobrych relacji z Izraelem, które są ważne ze względu na interesy tych krajów. Jednakże nadal dochodzi do sporadycznych incydentów, które stanowią bezpośrednie zagrożenie dla

²² b.a., *Israel*, <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/is.html>, dostęp z dnia 23.12.2011.

²³ *Ibidem*.

²⁴ b.a., *Israel's Chronic Water Problem*, <http://www.mfa.gov.il/NR/exeres/B532B49D-F299-473F-B986-767707DA7558.htm>, dostęp z dnia 20.12.2011.

²⁵ <http://www.iamthewitness.com/books/Jack.Bernstein/My.Farewell.to.Israel.htm>, dostęp z dnia 01.12.2011.

²⁶ A. Riad. *Attar Arms and conflict In the Middle East*, Murray State University, USA 2009, s. 35.

²⁷ <http://www.bliskiwschod.pl/1322428493,0,zrozumiec-zyda-zrozumiec-palestynczyka>, stan na 27.12.2011.

²⁸ *Proces pokojowy na Bliskim Wschodzie*; <http://www.israel.pl/mfm/web/main/document.asp?SubjectID=144299&MissionID=55&LanguageID=340&StatusID=0&DocumentID=->, stan na 22.12.2011.

Izraelczyków. W dalszym ciągu trudna sytuacja utrzymuje się z Syrią, która uzależnia zawarcie pokoju od zwrotu Wzgórz Golan. Jest to newralgiczny punkt ze względu na obecność tam żydowskich osiedli, strategicznych zasobów wody oraz izraelskich systemów rozpoznania radioelektronicznego i artylerii. Dodatkowym elementem tego konfliktu jest Liban, wykorzystywany przez Syrię do osiągnięcia własnych celów. Głównie w celu przeprowadzania ataków na Izrael z terytorium Libanu.

Kolejnym ważnym elementem geopolitycznym jest stosunek Iranu do Izraela. Często pojawiające się informacje o możliwości prowadzenia działań militarnych pomiędzy tymi państwami²⁹ stanowią podstawę do prowadzenia działań prewencyjnych przez Izrael i kształtowanie systemu bezpieczeństwa ukierunkowanego na zagrożenia ze strony Iranu³⁰. Istotną rolę w polityce Izraela odgrywają takie ugrupowania jak Hamas, Hezbollah, czy też Islamski Dżihad. Działania tych organizacji stanowią poważną przeszkodę w tworzeniu bezpiecznego państwa Izrael. Główne zagrożenie ze strony tych ugrupowań stanowią działania asymetryczne na tle konfliktu izraelsko-palestyńskiego oraz izraelsko-irańskiego.

Patrząc na dynamicznie zmieniającą się sytuację na Bliskim Wschodzie, można wyznaczyć przypuszczalny potencjał broni masowego rażenia, broni raketowej oraz chemicznej wielu państw tego regionu³¹, które często zaprzeczają jej posiadania. Sprowadza się to do możliwości użycia tych rodzajów broni przeciwko Izraelowi.

Mówiąc o uwarunkowaniach geopolitycznych systemu bezpieczeństwa państwa Izrael należy docenić kwestię pomocy Stanów Zjednoczonych³². Ciężko jest dokładnie określić wpływ, jaki miała na kondycję państwa. Temat pomocy Stanów Zjednoczonych można podzielić na wsparcie polityczne, ekonomiczne i zbrojne. Powód wstawiennictwa USA był oczywisty – realizacja własnych interesów. Stany Zjednoczone przede wszystkim starały się wzmocnić własną pozycję ekonomiczną i strategiczną na Bliskim Wschodzie. Izrael odgrywa rolę poważnego partnera USA, jako strażnik i reprezentant jego interesów w regionie³³. Zainicjowało to wzmocnienie Izraela w kwestiach militarnych, poprzez dostarczanie najnowszych zdobyczy techniki wojskowej oraz w kwestii ekonomicznej, w postaci pożyczek oraz bezzwrotnych grantów. Oczywiście w kwestii bezpieczeństwa najistotniejszą rolę odegrało uzbrojenie Izraela, co dało mu pozycję prawdziwej potęgi militarnej na Bliskim Wschodzie.

Specyficzne położenie Izraela warunkuje główne priorytety jego polityki bezpieczeństwa. Poczynając od spraw wewnętrznych, gdzie między innymi wyróżniamy konflikty aksjologiczne na różnorodnym tle³⁴ oraz problemy na poziomie lokalnym. Dochodzimy do niechęci państw sąsiadujących, radykalnego islamu, problemu palestyńskiego. Można stwierdzić, że czynnik geopolityczny odgrywa tutaj istotną rolę. Jednakże, z biegiem czasu problemy natury politycznej zmieniają swój charakter. Zagrożenia militarne dla Izraela, z użyciem środków konwencjonalnych, nie są już tak prawdopodobne jak kiedyś. Jednak przesłanki historyczne oraz ewolucja podejścia politycznego państw Bliskiego Wschodu wymagają utrzymywania ciągłej ostrożności.

²⁹ P. Rogers, *Israel vs Iran: the risk of war*, <http://www.opendemocracy.net/paul-rogers/iran-vs-israel-risk-of-war>, stan na 24.12.2011.

³⁰ *David's Sling Anti-Missile Defense* http://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/144718#.TvWc_5fIYpk, stan na 24.12.2011.

³¹ T. Franczyk T., *Polityka bezpieczeństwa wybranych państw*, Placówka SG Kraków, s. 7.

³² J. Jarzabek, *Państwo Izrael, Analiza politologiczno-prawna, Amerykańska pomoc wojskowa i ekonomiczna dla Izraela*, Warszawa 2006, s. 143.

³³ C. Kącki, *op. cit.*, s. 116.

³⁴ Konflikty wartości: religijne, etniczne, kulturowe.

3. PRZEDSTAWIENIE SYSTEMU BEZPIECZEŃSTWA IZRAELA

Analizując czynniki historyczno-kulturowe oraz geopolityczne można wywnioskować, w jakim stopniu system bezpieczeństwa państwa jest przygotowany na potencjalne zagrożenia. W tej części artykułu autor postara się przybliżyć elementy składowe architektury bezpieczeństwa Izraela oraz przedstawić wybrane niuansy typowe dla tego układu.

Izrael jest republiką parlamentarną charakteryzującą się brakiem konstytucji³⁵. Zamiast tego najważniejszymi aktami normatywnymi w państwie są tzw. „Akty konstytucyjne”. Cały system polityczny Izraela opiera się na trzech filarach: ustawodawczym, wykonawczym oraz sprawiedliwości. Do najważniejszych organów w dziedzinie bezpieczeństwa zalicza się Rząd, Kneset oraz Prezydenta. Ponadto wyróżnia się jeszcze organy zaangażowane w bezpieczeństwo takie jak: Ministerstwo Obrony Izraela, Siły Obronne Izraela, Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego oraz Władze Lokalne. Najbardziej dominującym organem kraju wydają się być parlament, czyli Kneset³⁶. Wybierany jest bezpośrednio przez obywateli. Do zadań Knesetu z zakresu bezpieczeństwa zalicza się:

- przyjmowanie i opracowywanie ustaw i innych aktów prawnych niezbędnych do wdrażania podstaw zapewnienia bezpieczeństwa narodowego;
- przygotowanie podstaw prawnych i baz prawnych instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo.

Kneset posiada również prawo wyboru prezydenta Izraela. Oczywistym jest fakt, że i on również jest zaangażowany w bezpieczeństwo państwa. Jest on naczelnym dowódcą Sił Obronnych Izraela, a ponadto podlega mu bezpośrednio Minister Obrony Izraela. W przypadku zbrojnej agresji lub stanu zagrożenia, to właśnie prezydent podejmuje decyzje o obronie³⁷.

Kolejnym naczelnym elementem systemu bezpieczeństwa państwa Izrael jest organ wykonawczy, czyli Rząd. Jednym z głównych zadań tego organu jest zapewnienie nienaruszalności integralnej państwa. W celu realizacji tej tezy Rząd podejmuje rozmaite działania na rzecz utrzymania pokoju, realizacji polityki bezpieczeństwa oraz polepszenia relacji międzynarodowych. Do zadań Rządu z zakresu bezpieczeństwa zalicza się przede wszystkim kierowanie wdrażaniem wszystkich narodowych środków bezpieczeństwa, przygotowanie obywateli do oporu powszechnego oraz planowanie strategiczne w obszarze bezpieczeństwa narodowego³⁸. Oprócz tego Rząd nieustannie stara się wzmacniać Siły Obronne Izraela w celu odstraszenia potencjalnych wrogów, co prowadzi do zapobiegania wojnie. Obecna sytuacja na Bliskim Wschodzie spowodowała, że Rząd Izraela skupia się na rozwijaniu pokojowych stosunków z Egiptem i Jordanią oraz prowadzeniu negocjacji z Syrią i Autonomią Palestyńską.

Ważnym elementem systemu bezpieczeństwa Izraela jest dział administracji rządowej, taki jak Ministerstwo Obrony. Do jego podstawowych zadań należy:

- zapewnienie stałej wysokiej gotowości obronnej oraz możliwość szybkiego przejścia do prowadzenia działań wojennych,

³⁵ C. Kącki, *op. cit.*, s. 50.

³⁶ b.a, *THE STATE: Legislature: The Knesset*, <http://www.mfa.gov.il/MFA/Facts+About+Israel/State/THE+STATE-+Legislature-+The+Knesset.htm>, stan na 03.01.2012.

³⁷ b.a, *THE STATE: The Presidency*, <http://www.mfa.gov.il/MFA/Facts+About+Israel/State/THE+STATE-+The+Presidency.htm>, dostęp z dnia 05.01.2012.

³⁸ <http://www.israel.pl/mfm/web/main/document.asp?SubjectID=5808&MissionID=55&LanguageID=340&StatusID=0&DocumentID=-1>, dostęp z dnia 05.01.2012.

- zwalczanie i ograniczanie działań terrorystycznych głównie ze strony ugrupowań palestyńskich;
- budowanie nowoczesnej armii.

Natomiast Izraelski Minister Obrony jest odpowiedzialny za:

- kierowanie wdrażaniem polityki obronnej;
- rozwój i przygotowanie systemu obrony narodowej;
- zarządzanie zasobami finansowymi przeznaczonymi na ochronę i obronę kraju;
- kierowanie zakupem uzbrojenia i sprzętu dla sił zbrojnych;
- zabieganie o współpracę międzynarodową.

Pod Ministerstwo Obrony Izraela podlegają Siły Obronne Izraela³⁹. Stanowią podstawę przetrwania państwa żydowskiego w tak wrogim mu środowisku. Obecnie Siły Obronne Izraela uważane są za jedną z najlepszych armii na świecie⁴⁰ zarówno pod względem wyposażenia, jak i wyszkolenia. Nie jest to nic dziwnego ze względu na to, że ich roczny budżet wynosi 16 mld dolarów, co stanowi niecałe 7% PKB Izraela⁴¹. Niestety, jest to często powód sporny różnych partii politycznych⁴². Ich podstawowe zadania są typowe, jak dla każdej armii, zalicza się do nich przede wszystkim obronę integralności terytorialnej, suwerenności państwa oraz ochronę obywateli⁴³.

Struktura Sił Obronnych Izraela przedstawia się następująco: siły lądowe, siły powietrzne, siły morskie, obrona cywilna, szkolenie młodzieży (Gadna), młodzieżowa organizacja paramilitarna (Nahal), rabinat wojskowy, zaopatrzenie, jednostki łącznikowe, wojska powietrzno-desantowe oraz korpus kobiecy⁴⁴.

Kolejnym liczącym się resortem Rządu Izraela w zakresie bezpieczeństwa jest Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego. Podlegają pod nie takie formacje, jak: Policja, Służba Więzienna, Państwowa Straż Pożarna i Służba Ratownictwa⁴⁵. Nietypowe, w porównaniu do polskiego systemu, jest tutaj miejsce Straży Granicznej. W dużym stopniu stanowi ona jeden z komponentów Policji, jednak część podlega dowództwu Sił Obronnych Izraela. Przez co Straż Graniczna Izraela staje się niejednorodnym ogniwem systemu bezpieczeństwa posiadającym szeroki wachlarz możliwości, ale również i zadań.

Na najniższym szczeblu instytucjonalnym systemu bezpieczeństwa znajdują się samorządy lokalne. W Izraelu władze lokalne dzielą się na trzy poziomy, poczynając od najniższego – Samorząd Regionu, kolejno Samorząd Lokalny oraz Rada Miejska. Odpowiedzialne są za podstawy egzystencjalne ludności oraz za obszar edukacji i kultury.

Mnogość instrumentów państwa Izrael odpowiedzialnych za sferę bezpieczeństwa tworzy złożoną siatkę, która ma sprostać wszelkim potrzebom i wyzwaniom w zakresie zabezpieczania interesów państwa i obywateli. Każdy element tej struktury tworzy złożony system bezpieczeństwa narodowego. Państwo Izrael, dzięki różnym instytucjom, stara się ująć kompleksowo pojęcie bezpieczeństwa. Wszelkie siły i środki poszczególnych podmiotów wydają się być wystarczające, aby utrzymać stan bezpieczeństwa narodowego. Jednakże dynamicznie zmieniająca się sytuacja w regionie

³⁹ *Israel Defence Force (IDF)*, [w:] Anthony H. Cordesman *Arab-Israeli Military Forces in an Era of Asymmetric Wars*, CSIS 2006, p. 80.

⁴⁰ Kącki C., *Izrael...op.cit.*, s. 138.

⁴¹ Dane na rok 2011.

⁴² Guy Ben-Pora, Yagil Levy, Shlomo Mizarhi, Ayre Naor, Erez Tzfadia *Israel since 1980*, Cambridge, 2008.

⁴³ <http://www.idf.il/1497-en/Dover.aspx>, dostęp z dnia: 20.12.2011.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ b.a, *Emergency, Fire & Rescue Services*,

<http://mops.gov.il/English/HomelandSecurityENG/Pages/default.aspx>, dostęp z dnia: 04.01.2012.

SYSTEM BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA IZRAEL

Bliskiego Wschodu powoduje ciągle pojawianie się nowych zagrożeń. Nie jest więc możliwe, aby każdy element systemu bezpieczeństwa Izraela był w stanie stawić czoła nowym wyzwaniom. Kompleksowe ujęcie bezpieczeństwa, według Izraela, uwzględnia zarówno sprawy wewnętrzne, jak i ważną w tym przypadku, sytuację poza granicami kraju.

PODSUMOWANIE

Bogaty w wydarzenia proces powstania i egzystencji Izraela oraz liczne uwarunkowania kulturowe i geopolityczne wpływają na obecny charakter systemu bezpieczeństwa tego państwa. Powstała złożona struktura tej siatki wydaje się kompleksowo ujmować aspekt bezpieczeństwa. Stanowi to podstawę do skutecznego zapewniania stanu braku zagrożenia interesów państwa oraz obywateli. Jednakże odpowiedź dotycząca realnego stanu przygotowania Izraela na liczne zagrożenia nie może być jasno sprecyzowana. Jest to wynik wielopłaszczyznowej sytuacji nie tylko w samym Izraelu, ale i w całym regionie Bliskiego Wschodu. Aby system bezpieczeństwa Izraela mógł stanąć na wyższym poziomie, wymagane są zmiany nie w wewnętrznej strukturze państwa, ale w kształtowaniu wizerunku Izraela na arenie międzynarodowej.

BIBLIOGRAFIA

1. Anthony H. Cordesman, *Arab-Israeli Military Forces in an Era of Asymmetric Wars*, CSIS 2006.
2. Franczyk T., *Polityka bezpieczeństwa wybranych państw*, Placówka SG Kraków.
3. Guy Ben-Pora, Yagil Levy, Shlomo Mizarhi, Ayre Naor, Erez Tzfadia, *Israel since 1980*, Cambridge, 2008.
4. Herzl T., *The Jewish State*, 1896.
5. Kački C., *Izrael Informator*, MON, Warszawa 1999.
6. Riad A. Attar, *Arms and conflict In the Middle East*, Murray State University, USA 2009.
7. Rudnik E., *Państwo Izrael. Analiza politologiczno-prawna*, wyd. Trio, Warszawa 2006.
8. *Strefa śmierci*, „Gazeta Wyborcza”, 15 maja 1998 r.

Źródła internetowe:

1. www.gov.il
2. www.mops.gov.il
3. www.idf.il
4. www.mfa.gov.il
5. www.israel.pl
6. www.israelnationalnews.com
7. www.israelipalestinian.procon.org
8. www.nsc.gov.il
9. www.bliskischod.pl
10. www.iamthewitness.com
11. www.opendemocracy.net